

Anatomie Státu

Murray N. Rothbard

Praha, 2011

Překlad z anglického originálu

“The Anatomy of the State,” publikovaného v
Egalitarianism as a Revolt Against Nature and Other Essays,
Mises Institute, Alabama, 2000 [1974]), str. 55-88

Vydal:

Ludwig von Mises Institut Česko & Slovensko

Český překlad: Jakub Skala

Korektury: Dominik Stroukal

I. Co Stát není

Stát je téměř výhradně považován za instituci společenské služby. Někteří teoretici uctívají Stát jako zbožnění společnosti, jiní ho považují za benevolentní, ačkoliv často neefektivní organizaci nutnou k dosažení společenských cílů. Ale téměř všichni považují Stát za nezbytný prostředek k dosažení cílů lidstva, za nástroj, který má mířit proti „soukromému sektoru“, a za nástroj, který soutěží se soukromým sektorem o zdroje často vyhrává. Se vzestupem demokracie se identifikace společnosti se Státem zvýšila natolik, že je možné zaslechnout postoje, které porušují všechny zásady zdravého rozumu, jako například: „*My jsme vláda.*“ Užitečný kolektivní termín „my“ umožňuje ideologickou kamufláž, která zakrývá realitu politického života. Pokud platí, že „my jsme vláda“, potom vše, co vláda jedinci provede, není pouze spravedlivé a netyranické, ale také „dobrovolné“ vzhledem k tomuto jedinci. Pokud vláda způsobí obrovský dluh, který se musí splatit zdaněním jedné skupiny obyvatel pro dobro jiné, zamaskuje se toto břímě do hesla „dlužíme to sami sobě.“ Pokud vláda odvede někoho na vojnu nebo ho uvězní za disidentní názor, pak „si to způsobuje sám“, a tedy se nic nežádoucího nestalo. Podle této logiky nebyl žádný Žid nacistickou vládou zavražděn, místo toho Židé „spáchali sebevraždu“, protože oni byli vláda (která byla demokraticky zvolena), a tedy cokoli jim vláda udělala, bylo z jejich strany dobrovolné. Člověk by nepokládal za nutné toto tvrzení rozpracovávat, ale přesto zdrcující většina lidí tuto falešnou představu ve větší či menší míře sdílí.

Musíme tedy zdůraznit, že „my“ nejsme vláda, vláda není složena z „nás.“ Vláda v žádném smyslu nereprezentuje většinu lidí.¹ Ale i kdyby reprezentovala, i kdyby se sedmdesát procent lidí rozhodlo zavraždit zbývajících třicet procent, tak by to pořád byla vražda. Nebyla by to

¹ Nemůžeme v této kapitole rozvíjet mnohé problémy a chyby demokracie. Postačí říct, že agent nebo zástupce je vždy pod kontrolou jedince a jeho příkazů, může být kdykoliv propuštěn a nemůže jednat proti zájmům a přáním svého pána. Je zřejmé, že zástupitel nemůže v demokracii splnit tuto funkci zástupce, která by byla v souladu se svobodnou společností.

dobrovolná sebevražda ze strany zmasakrované menšiny.² Žádná metafora, žádná otřepaná fráze, že „všichni jsme součástí všech ostatních“ nesmí zatemnit tento základní fakt.

Pokud tedy Stát nejsme „my“, pokud to není „lidská rodina“, které se sešla, aby řešila problémy, pokud to není sraz nájemníků nebo country club, co je to? Zjednodušeně – Stát je organizace ve společnosti, která se snaží udržet si monopol na použití síly a násilí na daném území. Konkrétně jde o jedinou organizaci ve společnosti, která získává příjmy nikoliv dobrovolnými příspěvky nebo platbami za služby, ale donucením. Zatímco ostatní jedinci nebo společnosti získávají příjmy produkcí zboží a služeb a mírumilovnou a dobrovolnou směnou tohoto zboží a služeb s ostatními, Stát získává příjmy použitím nátlaku, tj. hrozbou vězení a použitím bajonetu.³ Ve chvíli kdy Stát použije k získání příjmů sílu a násilí, pokračuje poté regulováním a diktováním dalších činností svým jednotlivým poddaným. Člověk by se domníval, že jednoduché pozorování Států během celé historie a po celé zeměkouli bude dostatečným důkazem pro toto tvrzení, ale miasma tohoto mýtu bylo roznášeno tak dlouho, že je další rozvinutí toho, co ve skutečnosti Stát je, nezbytné.

II. Co Stát je

Každý člověk se do tohoto světa narodí nahý a potřebuje používat vlastní mysl, aby se naučil, jak uchopit zdroje, které mu příroda dala, a transformovat je (například investicí do kapitálu) do tvarů, forem a míst, kde budou tyto zdroje použity k uspokojení jeho potřeb a zvýšení jeho životní úrovně. Jediný způsob, jak toho může člověk dosáhnout, je používáním své mysli a energie tak, aby transformoval zdroje (tj. produkoval) a vyměňoval tyto produkty s produkty, které obdobně vyrobili

² Sociální demokraté často odpovídají, že demokracie – většinová volba vůdců – logicky implikuje, že většina musí nechat menšinu určité svobody, protože menšina se jednoho dne může stát většinou. Kromě ostatních vad na kráse tento argument jasně neplatí v případech, kdy se menšina většinou stát nemůže, např. v místech, kde je menšina jiné národnosti nebo rasy než většina.

³ Joseph A. Schumpeter: *Capitalism, Socialism and Democracy* (Harper and Bros., 1942), str. 198; viz Murray N. Rothbard: *The Fallacy of the "Public Sector"*

ostatní. Člověk pochopil, že díky procesu dobrovolné vzájemné směny, může enormně vzrůst produktivita, a tím pádem i životní úroveň všech účastníků této směny. Jediný „přirozený“ způsob pro člověka, jak přežít a dosáhnout bohatství, je tedy použití své vlastní mysli a zapojení se do procesu výroby a směny. Toho dosáhne vyhledáváním přírodních zdrojů a jejich transformací („*smísením s prací*“ říká Locke), tak aby z nich udělal svůj majetek a ten posléze směňoval za obdobně získaný majetek ostatních. Společenská cesta diktovaná potřebami lidské povahy je tedy cesta „vlastnických práv“ a „volný trh“ směny či darování těchto práv. Skrz tuto cestu se lidé naučili vyhýbat „džungli“ metod boje nad vzácnými zdroji ve smyslu, že osoba A je může získat pouze na úkor osoby B, a místo toho se rozhodli několikanásobně tyto zdroje znásobit mírovou a harmonickou produkcí a směnou.

Významný německý sociolog Franz Oppenheimer ukázal, že existují dva vzájemně se vylučující způsoby získávání bohatství, z nichž první je výše popsán způsob produkce a směny, kterou nazýval „ekonomický způsob.“ Druhá cesta je jednodušší v tom, že nepotřebuje produktivitu – je to cesta zmocnění se cizích výrobků a služeb skrze sílu a násilí. Toto je metoda jednostranné konfiskace, metoda krádeže majetku ostatních. Tuto metodu Oppenheimer pojmenoval „politický způsob“ získávání bohatství. Mělo by být zřejmé, že mírové použití rozumu a energie je pro člověka „přirozená“ cesta: způsob, jak na Zemi přežít a prosperovat. Stejně tak by mělo být jasné, že násilné, vykořisťovatelské prostředky stojí oproti přirozenému právu. Je to parazit, který místo rozvoje produkci ochuzuje. „Politické způsoby“ přesouvají produkci k parazitickým a destruktivním jedincům a skupinám. Tento přesun neubírá jen z celkového počtu vyprodukovaného, ale snižuje i výrobcovu motivaci vyrábět nad hranici nezbytného minima. V dlouhém období zloděj zničí svoji vlastní životnost tím, že oslabí nebo úplně eliminuje zdroj svých vlastních zásob. Ale ne jenom to, dokonce i v krátkém období se predátor chová v protikladu ke své lidské přirozenosti.

Nyní se nacházíme v pozici, kdy můžeme širěji zodpovědět otázku: Co je to *Stát*?⁴ Stát je slovy Oppenheimera: „Organizace politických

⁴ Franz Oppenheimer: *The State* (Vanguard Press, 1926), str. 24-27

způsobů“. Je to systematizace loupeživých procesů na daném území. Zatímco běžný zločin je sporadický a nejistý a lano, na kterém násilnický parazit visí, může být odporem jeho obětí kdykoliv přestřiženo, Stát poskytuje legální, metodickou a systematickou cestu k loupení soukromého vlastnictví. Poskytuje jistou, bezpečnou a relativně „mírovou“ cestu parazitického hradu ve společnosti.⁵ Jelikož produkce musí vždy předcházet krádeži, předchází volný trh Státu. Stát nikdy nebyl vytvořen „společenskou smlouvou“, vždy byl zrozen z podrobování a vykořisťování. Klasickým příkladem byl dobyvačný kmen, který si udělal pauzu mezi lety prověřeným pleněním a vražděním slabšího kmene, aby zjistil, že kdyby bylo časové rozpětí loupení delší, tak by bylo i bezpečnější a celá situace by byla vůbec pro lupiče příznivější, pokud by porobený národ měl více času na nenásilné žití a produkci. Dobyvatelé by se mezi dobývanými usadili jako jejich vládci a pravidelně vymáhali stálý tribut.⁶ Tato metoda vzniku Státu může být ilustrována následovně: v kopcích jižní „Ruritánie“ si skupina banditů zajistí fyzickou kontrolu nad teritoriem a velitel banditů se prohlásí za „Krále suverénní a nezávislé vlády Jižní Ruritánie“. A pokud on a jeho muži mají dostatečnou sílu na to, aby tuto vládu chvíli udrželi, hle a zří!, nový Stát se přidal do „rodiny národů“. Bývalí velitelé banditů se stali zákonnou nobilitou nové říše.

III. Jak si Stát udržuje moc

Jakmile je Stát nastolen, problémem vládnoucí skupiny, chcete-li „hradu“, je, jak svoji nadvládu udržet.⁷ Zatímco síla je jejich *modus operandi*, jejich základní a dlouhodobý problém je ideologický. Aby mohla *jakákoliv* (nikoliv pouze „demokratická“ vláda) setrvat ve funkci, potřebuje mít podporu většiny svých poddaných. Tato podpora, a to je třeba poznamenat, nemusí být aktivní entuziasmus. Stačí, aby to byla pasivní resignace, jako by tento stav byl nevyhnutelným přírodním zákonem. Ale podpora ve smyslu

⁵ Alber Nock: *On Doing The Right Thing and Other Essays* (Harper and Bros., 1929), str. 143

⁶ Franz Oppenheimer: *The State*, str. 15

⁷ Pro zásadní rozlišení mezi „hradem“, tj. vládnoucí skupinou, a marxistickým konceptem „třídy“ společnosti viz Ludwig von Mises: *Theory and History* (1957), str. 112

nějakého druhu akceptace to být musí, jinak by menšinová vládnoucí skupina byla nakonec přemožena aktivním odporem většiny. Jelikož vykořisťování musí být podepřeno zásobami, které vytvořila reálná produkce, je nezbytné, aby vládnoucí třída Státu – byrokracie na plný úvazek (a šlechta) – byla v zemi výrazně v menšině, ačkoliv si vláda samozřejmě může kupovat spojení mezi významnými skupinami obyvatel. Nejdůležitějším úkolem vládců je tedy vždy zajistit aktivní nebo rezignovanou akceptaci většiny obyvatel.^{8,9}

Jednou metodou zajištění podpory je samozřejmě vytvoření ekonomických vztahů mezi Státem a vybranou skupinou obyvatel. Tedy – král nemůže vládnout sám, musí mít početnou skupinu následovatelů, kteří se těší z plodů jeho vládnutí. Mezi ně patří například členové Státního aparátu jako třeba úředníci nebo zavedená šlechta.¹⁰ Ale i to stále přináší pouze minoritu zarytých podporovatelů, a ani nezbytné nakupování podpory ostatních obyvatel skrz dotace a další propůjčení privilegií nedodává potřebný souhlas většiny. Pro nezbytnou akceptaci Státu či vládnoucí třídy musí být většina přesvědčena *ideologicky* o tom, že vláda (Stát) je dobrá, moudrá a přinejmenším nevyhnutelná a rozhodně lepší než jakákoliv jiná myslitelná alternativa. Propagace této ideologie mezi lidmi je životně důležitým společenským úkolem „intelligence.“ A to proto, že masy lidí nevytváří svoje vlastní ideje nebo skutečně nezávisle podle těchto idejí žijí, ale pasivně následují myšlenky adoptované a rozšířené souborem intelektuálů. Intelektuálové tedy formují názory ve společnosti. A jelikož je to právě formování názorů, co Stát zoufale potřebuje, důvod pro po staletí ověřené spojení mezi Státem a intelektuály se záhy objasňuje.

Je evidentní, že Stát potřebuje intelektuály, nicméně není tak zřejmé, proč intelektuálové potřebují Stát. Jednoduše řečeno můžeme tvrdit, že živobytí intelektuálů na volném trhu není nikdy příliš jisté, jelikož se musí spoléhat na hodnoty a volby svých spoluobčanů. A je právě

⁸ Tato akceptace samozřejmě neznamená, že by se Stát stal „dobrovolným“, protože i když je většinová podpora aktivní, není jednomyslná mezi všemi jedinci.

⁹ viz Ludwig von Mises: *Human Action* (1998), str. 188; David Hume: „Of the First principles of government“ v *Essays, Literary, Moral and Political*, str. 23; Étienne de la Boétie: *Anti-Dictator* (1942), str. 8-9; Oscar Jaszi a John D. Lewis: *Against the Tyrant* (1957), str. 55-57

¹⁰ Étienne de la Boétie: *Anti-Dictator* (1942), str. 43-44

charakteristické, že masy lidí jsou obecně nezaujaté intelektuálními záležitostmi. Stát na druhou stranu je ochoten nabídnout intelektuálům jistotu a permanentní hnízdo ve Státním aparátu, a tedy jistý příjem a vysokou prestiž. Inteligence bude královsky odměněna, protože pro vládu Státu, které se nyní stala součástí, vykonává velmi důležitou funkci.¹¹

Spojení mezi Státem a inteligencí byla v 19. století symbolizována nezměrnou touhou profesorů z Berlínské univerzity vytvořit „*intelektuální bodyguardy rodu Hohenzollernů*.“ V současnosti vzpomeňme odhalující komentář předního marxistického teoretika, který se zabývá kritickou studií profesora Wittfogela o starověkém orientálním despotismu: „*Civilizace, kterou profesor Wittfogel tak hořce atakuje, byla ta, která dělala z poetů a učenců funkcionáře*.“¹² Na nesčetně případech služeb hlavního vládního ramene násilí – armádě – můžeme připomenout nedávný rozvoj použití této strategie (tj. vojenských akcí opírajících se o podporu inteligence).¹³ Další ctihodné postavení má Státní úředník nebo „dvorní“ historik, který horlivě předkládá vládcovy názory jako své vlastní.¹⁴

Existovalo mnoho různých argumentů, kterými Stát a jeho oddaná inteligence přemluvili své poddané, aby podporovali jejich vládnutí. Základní prvky jejich argumentů můžeme shrnout takto: (a) Vládci Státu jsou skvělí a moudří muži (vládnou „božským právem“, jsou „aristokracie“ lidí, jsou

11 To samozřejmě neznamená, že veškerá inteligence se spojuje se státem, viz Bertrand de Jouvenel: „The Attitude of the Intellectuals to the Market Society“ v *The Owl* (leden, 1951), str. 19-27; F.A. Hayek: „The Treatment of Capitalism by Continental Intellectuals“ v *Capitalism and the Historians* (1954), str. 93-123; Schumpeter: *Imperialism and Social Classes* (1957), str. 143-55

12 Joseph Needham: „Review of Karl A. Wittfogel, Oriental Despotism“ v *Science and Society* (1958), str. 65.; Karl A. Wittfogel: *Oriental Despotism* (1957), str. 320-21.

13 Jeanne Ribs: „The War Plotters“ v *Liberation* (srpen 1961), str. 13; viz Marcus Raskin: „The Megadeath Intellectuals“ v *New York Review of Books* (14. listopadu, 1963), str. 6-7

14 Conyers Read: „The Social Responsibilities of the Historian,“ v *American Historical Review* (1951), str. 283. Kritika Reada a další aspekty dvorních historiků viz Howard K. Beale: „The Professional Historian: His Theory and Practice,“ v *The Pacific Historical Review* (srpen 1953), str. 227-55. Také Herbert Butterfield: „Official History: Its Pitfalls and Criteria,“ v *History and Human Relations* (1952), str. 182-224; a Harry Elmer Barnes: *The Court Historians Versus Revisionism*, str. 2

„vědeckí experti“), mnohem skvělejší a moudřejší než dobří, ale prostí poddaní. (b) Vládnutí rozsáhlé Státní správy je nevyhnutelné, naprosto nezbytné a mnohem lepší než nepopsatelná zla, která by na nás jinak padla. Spojení Státu a církve je jedním z nejstarších a nejúspěšnějších ideologických zřízení. Vládce byl buď Bohem pomazaný, nebo v případě absolutistických vlád mnoha orientálních despocií Bohem samotným, a tedy jakýkoliv odpor k jeho vládnutí byl rouháním. Státní kněžstvo vykonávalo základní myšlenkovou funkci při získávání popularity a dokonce i při uctívání vládců.¹⁵

Dalším úspěšným způsobem bylo rozsévání strachu z jakékoliv jiné formy vlády či bezvládní. Současní vládcí, jak se tvrdilo, poskytují obyvatelům nezbytné služby, za které by měli být vděční tj. ochranu proti ojedinělým kriminálům a nájezdníkům. Aby si Stát uchoval svůj monopol na vykořisťování, skutečně se staral o to, aby byl soukromý a nesystematický zločin držen na minimu – Stát žárlil na své konkurenty. Speciálně úspěšný byl Stát v průběhu posledních staletí, kdy rozséval strach z ostatních *vládců* (Států). Jelikož všechna půda na Zemi byla rozdělena mezi konkrétní Státy, jednou ze základních doktrín Státu je identifikovat se s teritoriem, kterému vládne. Jelikož velká část lidí tíhne k lásce k vlasti (ve smyslu území, kde žijí), identifikace země a lidí se Státem byla způsobem, jak dosáhnout toho, že přirozený patriotismus pracoval ku prospěchu Státu. Pokud by „Ruritanií“ napadla „Walldavia“, pak prvním úkolem Státu a inteligence bylo přesvědčit lid „Ruritanie“, že útok je veden právě na *ně* a nikoliv na vládnoucí třídu. Takto se válka mezi *vládcí* změnila ve válku mezi *lidmi*, kdy šel každý národ bránit své vládcí v mylném přesvědčení, že vládcí brání *je*. Tento vynález „nacionalismu“ byl, co se týče západní civilizace, úspěšný pouze v několika posledních staletích. Ještě před nedávnou dobou považovali lidé války za irelevantní potyčky mezi různými skupinami šlechty.

Mnohé a lstivé jsou ideologické zbraně, které Stát používal napříč staletími. Další excelentní zbraní byla *tradice*. Čím déle byl někdo schopen vládnout Státu, tím mocnější byly jeho zbraně, protože potom měla

15 Karl A. Wittfogel: *Oriental Despotism* (1957), str. 87-100; Norman Jacobs: *The Origin of Modern Capitalism and Eastern Asia* (1958), str. 161-94

dynastie X nebo Stát Y za sebou zdánlivou váhu staletí tradic.¹⁶ Uctívání jedincových předků se pak lstivě stává uctíváním dávných vládců. Největším nebezpečím pro Stát je nezávislá intelektuální kritika a neexistuje lepší cesta, jak ji udusit, než zaútočit na každý izolovaný hlas kritiky tak, že každý, kdo vznese nové pochyby, znesvěcuje moudrost svých předků. Další účinnou ideologickou silou je utlumení *jedince* a vyzvednutí kolektivity ve společnosti. Jelikož každá vláda implikuje akceptaci většiny, jakékoliv ideologické nebezpečí pro tuto vládu může pouze vzejít od jednoho nebo několika mála nezávisle myslících jedinců. Každá nová myšlenka, a především kritická myšlenka musí vzniknout jako názor menšiny, Stát tedy musí zarazit tento názor v zárodku tím, že každý takový názor, který vzdoruje názorům většiny, ihned zesměšní. „*Poslouchejte pouze své bratry*“ či „*přizpůsobte se společnosti*“ se tak stává ideologickou zbraní k zašlapání individuální opozice.¹⁷ Tímto způsobem se masy lidí nikdy nedozví, že císař je nahý.¹⁸

Stejně tak je pro Stát důležité, aby to vypadalo, že jeho vláda je nezbytná. I když je jeho vládnutí neoblíbené, setká se s pasivní rezignací, kterou můžeme pozorovat například na oblíbeném úsloví „smrt a daně.“ Další metodou je zavedení dějepiseckého determinismu jako opaku ke svobodné vůli jednotlivce. Pokud nám vládne dynastie X, je to proto, že neúprosné zákony historie (nebo boží vůle, nebo absolutna, nebo materiální síly tvoření) tak rozhodly a nic, co by nějaký maličký človíček udělal, nemůže změnit tento nevyhnutelný stav. Dále je pro Stát důležité, aby vštěpil svým poddaným averzi k jakékoliv „konspirační teorii historie“, protože hledání „konspirací“ znamená hledání motivů a přisuzování odpovědnosti za minulé chyby. Na druhou stranu, pokud jakákoliv tyranie uvalená Státem, korupce nebo agresivní válka nebyla způsobena vládci, ale záhadnými a tajemnými „společenskými silami“ nebo nesprávným stavem věcí nebo pokud jsme nějakým způsobem *všichni* zodpovědní („*My všichni jsme vrazi*“, hlásá jeden slogan), pak není žádný důvod, aby lidé poukazovali na špatnosti a bouřili se proti nim. Navíc útok na „konspirační teorie“ znamená, že se poddaní stanou důvěřivější k „obecnému blahu“, které je vždy předkládáno Státem

16 De Jouvenel: *On Power*, str. 22

17 O takovém použití náboženství v Číně psal ve svých dílech Norman Jacobs.

18 H. L. Mencken: *A Mencken Chrestomathy* (1949), str. 145

jako důvod pro účast v jeho despotických akcích. „Konspirační teorie“ mohou vykolejit systém tím, že podpoří pochybování veřejnosti o Státní propagandě.

Další ozkoušená metoda udržení poslušnosti poddaných ke Státu je zavedení viny. Na jakékoliv zlepšení životní situace jedince může být zaútočeno jako na „nepřiměřenou chamtivost“, „materialismus“ nebo „přílišné bohatství.“ Vytváření zisku může být atakováno jako „vykořisťování“ a „lichva“, vzájemně výhodná směna je označována za „sobeckost“ a nějakým zázračným způsobem je jako řešení vždy navrhováno, že má připlout více peněz ze soukromého sektoru do toho „veřejného“. Navozená vina způsobí, že právě to je veřejnost připravena udělat. Zatímco jedinci mají sklon k „sobecké lakotě“, selhání Státních vládců zapojit se do dobrovolné směny má znamenat *jejich* oddanost k vyšším a vznešenějším cílům – parazitické vykořisťování je zřejmě ve srovnání s mírovou a produktivní prací morálně a eticky ušlechtlejší.

V dnešní sekulárnější době bylo božské poslání Státu nahrazeno zavedením nového božstva, Vědy. Vládnutí se nyní prohlašuje za ultravědecké, jelikož ho provádějí a plánují experti. Ale zatímco „rozum“ je používán častěji než v předešlých staletích, není to opravdový rozum jednotlivce a projev jeho svobodné vůle, stále je to „rozum“ kolektivistický a deterministický, který stále implikuje holistické agregování a násilnou manipulaci s pasivními poddanými jejich vládci.

Rostoucí používání vědeckého žargonu dovolilo Státní inteligenci tkát tmářské apologie pro Státní nadvládu, které by se v prostších časech setkaly pouze s výsměchem. Zloděj, který ospravedlňuje svoji krádež tím, že ve skutečnosti pomáhá oběti tím, že utrácením ukradených peněz zvedne maloobchodní trh, by našel jen málo stoupců. Ale když se tato teorie zabalí do keynesiánských rovnic a působivých referencí „multiplikačního efektu“, tak to naneštěstí působí přesvědčivěji. A tak útok na zdravý rozum pokračuje v každém století, pokaždé jinými prostředky.

Ideologická podpora je tedy pro Stát životně důležitá. Stát se musí neustále snažit vštípit veřejnosti svoji „legimititu“, aby odlišil svoje aktivity od

pouhých banditů. Nepolevující odhodlání útočit na zdravý rozum není náhoda, protože jak Mencken názorně uvedl:

Průměrný člověk, jakkoliv se jinak může mýlit, alespoň jasně vidí, že vláda je něco ležícího mimo něj a mimo všeobecnost jeho druhů – že je to separátní, nezávislá a násilnická síla, která je jen částečně pod jeho kontrolou a která je schopna mu způsobit velikou škodu. Není podstatné, že okrádání vlády je všude považováno za zločin nižší významnosti než okrádání jedinců nebo dokonce i korporací? (...) Co za tím vším leží, věřím, je hluboký smysl fundamentálního nepřátelství mezi lidem a jeho vládou. Vláda není chápána jako výbor vybraný, aby vykonával veřejný byznys pro celou populaci, ale jako separátní autonomní korporace, která se především zabývá vysáváním populace pro dobro svých vlastních členů... Když je obyčejný občan okraden, je okraden úctyhodný člověk o plody své práce a sporiivosti. Když je okradena vláda, to nejhorší, co se může stát, je, že určití flákači a povaleči budou mít méně peněz, se kterými si mohou hrát, než měli předtím. Názor, že by si ty peníze vydělali, není nikde brán v úvahu, pro většinu rozumných lidí by to bylo absurdní.¹⁹

IV. Jak Stát překračuje svoje limity

Jak moudře poznamenal Bertrand de Jouvenel, v průběhu staletí lidé zformovali koncepty určené ke kontrolování a omezování výkonu Státní moci, ale jeden po druhém se je Státu za pomoci svých intelektuálních spojenců podařilo změnit na intelektuální razítko legitimacy a ctnosti, kterým Stát označoval svoje dekrety a akce. Původně v západní Evropě koncept boží suverenity znamenal, že králové mohou vládnout pouze v souladu s božím zákonem. Králové ale tento koncept převrátili na razítko božího souhlasu s jakoukoliv jejich akcí. Koncept parlamentní demokracie začal jako kontrola občanů nad absolutistickou monarchistickou vládou

19 H.L. Mencken: *A Mencken Chrestomathy* (1949), str. 146-47

a skončil s parlamentem jako zásadní součástí Státu, která jedná naprosto svrchovaně. De Jouvenel dochází k závěru:

Mnoho autorů teorií o absolutní moci přišlo s nějakým (...) restriktivním prostředkem. Ale nakonec každá taková teorie, dříve nebo později, ztratila svůj původní význam a začala se chovat jako odrazový můstek Moci tím, že jí poskytla silného pomocníka, neviditelného vladaře, se kterým se mohla časem úspěšně identifikovat.²⁰

Podobně k tomu došlo i u specifictějších doktrín: Z „přirozených práv“ jedince ustanovených Johnem Lockem a Listinou práv se stalo etatistické „právo na práci“. Utilitarianismus obrátil argumenty pro svobodu na argumenty proti odporu před Státní invazí do svobody jednotlivce, atd.

Zřejmě nejambicióznějším pokusem zavedení limitů Státu byla Listina práv a další restriktivní části americké ústavy. V nich zapsané omezení vlády se stalo fundamentálním zákonem, který by se měl nezávisle interpretovat justicí, která je údajně nezávislá na jiných složkách vlády. Všichni Američané jsou seznámeni s procesem, kdy se během minulého století konstrukce limitů obsažených v Ústavě neúprosně rozšířila. Ale jen hrstka byla tak bystrá jako profesor Charles Black, aby viděla, že Stát při tomto procesu transformoval soudní revize ústavnosti sebe sama z omezujících opatření na další nástroje pro poskytnutí ideologické legitimacy vládním aktivitám. Protože stejně jako termín „neústavní“ je silnou brzdou pro vládní moc, implicitní nebo explicitní verdikt „ústavní“ je silnou zbraní pro získání souhlasu veřejnosti se stále se zvyšující mocí vlády.

Profesor Black začíná svoji analýzu poukázáním na zásadní potřebu „legitimity“ k tomu, aby vláda mohla přežít. Tato legitimita jednoduše znamená většinovou podporu vlády a jejích aktivit.²¹ Akceptace legitimacy se zvláště stává problémem v zemích, jako jsou Spojené státy, kde „jsou podstatná omezení vestavěna do teorie, o kterou se vláda opírá.“ Co vláda potřebuje, dodává Black, je způsob, jakým může ujistit veřejnost, že

20 De Jouvenel: *On Power*, str. 27

21 Charles L. Black Jr.: *The People and the Court* (1960), str. 35

rostoucí moc je v skutku „ústavní.“ A dospívá k názoru, že toto je hlavní historická funkce soudního přezkoumávání ústavnosti.

Black popisuje problém takto:

Největším rizikem [pro vládu] je neloajlnost a pocit zneužívání široce rozšířený mezi populací a ztráta morální autority vlády jako takové, bez ohledu na to, jak dlouhá byla doba, kdy byla tato autorita násilně vynucována, ze setrvačnosti akceptována nebo tolerována pro nepřístupnost reálné okamžité alternativy. Téměř každý, kdo žije pod vládou s omezenou mocí, musí dříve či později být vystaven nějaké vládní aktivitě, kterou on sám chápe jako aktivitu mimo pravomoc vlády či vládě přímo zakázanou. Soukromá osoba může být povolána do armády, ačkoliv o povolávání do armády se v ústavě nic nedoče (...). Farmáři je řečeno, kolik pšenice může vypěstovat a on věří, a zjistí, že – a s ním i někteří renomovaní právníci – stejně tak, jako on nemá právo říkat své dceři, koho si vezme za muže, vláda nemá právo říkat jemu, kolik pšenice má vypěstovat. Člověk může jít do federální věznice za to, že říká, co chce, a v cele si může nahlas odříkávat... „Kongres nesmí vydat zákon omezující svobodu slova“ [první dodatek ústavy Spojených států, pozn. překl.] (...) Vláda říká obchodníkovi s podmáslem, kolik si za něj může, a musí, účtovat.

Existuje reálné nebezpečí, že každý z těchto lidí (a kdo z nás k nim nepatří?) bude konfrontovat koncept omezení Státní moci s realitou (tak jak ji sám vidí), uvidí zřejmé překročení skutečných pravomocí a dojde k zjevnému závěru v otázce legitimacy vlády.²²

Toto nebezpečí Stát odvrací tím, že předkládá teorie o tom, že jen jediný úřad má mít definitivní hlas v otázce ústavnosti a že tento úřad,

22 Charles L. Black Jr.: *The People and the Court* (1960), str. 42-43

podle poslední analýzy, musí být *součástí* federální vlády.²³ Zatímco zdánlivá nezávislost federální justice hrála pro mnoho lidí tak důležitou roli, že byly federální aktivity chápány téměř jako Písmo Svaté, je také vždy pravda, že justice je součástí a hřištěm vládního aparátu a je jmenována exekutivní a legislativní složkou moci. Black přiznává, že to znamená, že Stát jmenoval sám sebe v případech, které se ho týkají, do role soudce, a tím porušuje základní justiční princip spravedlivých rozhodnutí. Přesto bryskně odmítá možnost jakékoliv alternativy.²⁴

Black dodává:

Problém potom je vymyslet takový vládní způsob rozhodování, který bude toto [snad] redukovat na přípustné minimum, aby nedocházelo k námitkám, že vláda je sama sobě soudcem. Pokud takový způsob vymyslíte, můžete následně pouze doufat, že námitky, ačkoliv teoreticky stále obhajitelné prakticky ztratí na síle tak, že legitimizující proces rozhodčí instituce si získá veřejný souhlas.²⁵

V této analýze považuje Black dosažení spravedlnosti a legitimacy věčného Státního posuzování vlastních kauz za „něco jako zázrak“.²⁶

Po použití této teze na známý konflikt mezi nejvyšším soudem a New

23 Ibid., str. 52

24 Ibid., str. 32-33, 48-49

25 Ibid., str. 49

26 Toto přisuzování zázračnosti vládě je vzpomínkou na ospravedlnění vlády Jamese Burnhama mysticismem a iracionalitou:

V dávných časech, před tím než iluze vědy zkazila tradiční moudrost, byli zakladatelé měst známi jako bozi či polobozi. ... Ani zdroj ani ospravedlnění vlády nemůže být zasazeno do zcela racionálních podmínek ... proč bych měl akceptovat dědičný, demokratický nebo jakýkoliv jiný princip legitimacy? Proč by měl zákon ospravedlňovat vládu jiného muže nade mnou? ... Akceptuji tento princip, protože ... protože ho akceptuji, protože tak to bylo a je.

James Burnham: *Congress and the American Tradition* (1959), str. 3-8. Ale co když někdo neakceptuje tento princip? Jak to tedy bude potom?

Dealem, profesor Black dychtivě kárá své kolegy podporující New Deal za jejich krátkozrakost v odsuzování soudních překážek.

Standardní verze příběhu New Dealu a soudu, ačkoliv svým způsobem přesná, přesouvá důraz někam jinam (...) soustředí se na obtíže a téměř zapomíná, co se z celé věci vyklubalo. Výsledkem této záležitosti bylo [a to bych rád zdůraznil], že po nějakých 24 měsících handrkování (...) nejvyšší soud bez jakékoliv změny v zákonech, v jejich složení nebo významu, dal New Dealu, a tím i celému novému konceptu Státu v Americe razítko legitimacy.²⁷

Tímto způsobem dal nejvyšší soud smrtelnou ránu velkému množství Američanů, kteří měli silné námitky proti ústavnosti New Dealu:

Samozřejmě ne každý byl spokojený. Naivním snilkům o ústavně řízené laissez-faire to stále trhá srdce. Ale již více neexistují výrazné nebo nebezpečné veřejné pochybnosti o ústavní moci Kongresu řešit záležitosti národní ekonomiky (...) Nemáme jiný způsob, kromě nejvyššího soudu, k udělení legitimacy New Dealu.²⁸

Jak Black připouští, jeden významný politický teoretik, který poznal – a to s velkým předstihem – do očí bijící skulinu v ústavním omezení vlády, která vznikne tím, že dáme rozhodující interpretační moc do rukou nejvyššímu soudu, byl John C. Calhoun. Calhoun se nespokojil se „zázrakem,“ ale místo toho vytvořil důkladnou analýzu tohoto ústavního problému. Ve své knize *Disquisition* Calhoun demonstruje inherentní tendence Státu vymanit se z omezení, které jsou mu dána ústavou:

Psaná ústava má jistě mnoho značných výhod, ale bylo by velkou chybou předpokládat, že pouhé zasazení opatření, která mají omezit a limitovat moc vlády, bez vybavení těch,

27 Black: *The People and the Court*, str. 64

28 Ibid., str. 65

kteří mají omezení chránit, prostředky k prosazení těchto předpisů, bude dostatečné k zabránění hlavní a dominantní strany ve zneužití moci. Jsa stranou, která je u moci, bude vláda ze stejné lidské podstaty, ze které je ji třeba pro ochranu společnosti, pro moc, kterou jí bude garantovat ústava, a bude proti restrikcím, které mají její moc omezovat. (...) Minoritní nebo slabší strana se bude ubírat opačným směrem a bude považovat restrikce jako zásadní v ochraně proti dominantní straně. (...) Ale pokud neexistuje způsob, kterým mohou přinutit dominantní stranu k dodržení těchto omezení, jediné východisko by byla přísnější konstrukce ústavy. (...) Proti tomu by dominantní strana oponovala volnější konstrukcí. (...) Byla by to konstrukce proti konstrukci – jedna pro rozšíření a druhá pro omezení moci vlády k nejkrajnějšímu bodu. Ale jakou eventuelní šanci by měl přísný konstrukt strany v menšině oproti volnému konstrukt dominantní strany, když tato by měla veškerou vládní moc odsouhlasit svoji konstrukci a zabránit schválení té restriktivnější? V takto nerovné soutěži by výsledek byl bez pochyb. Strana hlasující ve prospěch restrikcí by byla přemožena. (...) Konec tohoto zápasu by byl zkárou pro ústavu (...) restrikce by byly nakonec anulovány a vláda by získala neomezenou moc.²⁹

Jedním z mála politologů, kteří ocenili analýzu ústavy Johna Calhouna, byl profesor J. Allen Smith. Smith poznamenal, že ústava je navržena tak, aby vyvažovala jednotlivé části Státní moci systémem brzd a protivah tak, aby se jedna část Státu nestala příliš mocnou. A i přesto vláda vynalezla nejvyšší soud, který má monopol na ultimátní interpretaci moci. Pokud federální vláda vznikla, aby kontrolovala invazi jednotlivých Států do svobody jedince, kdo měl kontrolovat federální vládu? Smith zastával názor, že implicitní idea systému brzd a protivah ústavy byl názor, že žádné jednotlivé části Státu nemůže být příznána

29 John C. Calhoun: *A Disquisition on Government* (1953), str. 25-27, viz také Murray N. Rothbard, „Conservatism and Freedom: A Libertarian Comment“ v *Modern Age* (jaro 1961): 219

konečná moc interpretace: „*Lidé předpokládali, že nová vláda nebude moci rozhodovat o limitech své vlastní autority, jelikož by to nadřazovalo vládu a nikoliv ústavu.*“³⁰

Řešení navrhované Calhounem (a v tomto století podporováno takovými spisovateli, jako je Smith) byla samozřejmě slavná teorie „concurrent majority.“ Pokud nějaká podstatná menšina v zemi, speciálně pak vlády jednotlivých Států, věřila, že federální vláda překračuje svoji moc a zasahuje do této menšiny, pak měla tato menšina právo vetovat toto užití moci jako protiústavní. Aplikováním na vlády Států tato teorie implikovala právo na anulování federálního zákona nebo jiné nařízení mimo jurisdikci daného Státu.

Teoreticky by tedy takový systém zajistil, že by federální vláda kontrolovala vpády do svobody jednotlivých Států, zatímco Státní vlády by kontrolovaly zneužívání moci federální vládou. A ačkoliv by omezení moci byla bezpochyby efektivnější než dnes, existuje v Calhounově řešení mnoho problémů a obtíží. Pokud by skutečně měl podřízený zájem legitimní právo veta, proč se zastavovat u Států? Proč nedat právo veta i okresům, městům či městským čtvrtím? Mimoto zájmy nezávisí pouze na místě, ale také na povolání, sociálním statusu, atd. Co na to pekaři, řidiči taxi nebo jakákoliv jiná povolání? Neměli by *oni* mít právo veta nad akcemi týkajícími se jejich životů? To nás dovedlo k důležitému bodu – teorie anulování omezuje svoje kontroly pouze na *úřady vlády samotné*. Nezapomínejme, že federální a Státní vlády a jejich jednotlivé složky jsou stále Státy. Jsou stále vedeny jejich vlastními Státními zájmy místo zájmů jednotlivých občanů. Co zabrání Calhounově systému, aby pracoval opačně – se Státy které tyranizují *své* občany, vetující federální vládu pouze když se ta snaží tuto tyranii *zastavit*? Co zabrání Státům, aby se podvolili federální tyranii? Co zabrání spolčení federální a Státní vlády, za účelem vzájemně výhodného vykořisťování obyvatelstva? A i kdyby soukromá pracovní seskupení dostala nějakou formu „úřední“ reprezentace ve vládě, co jim zabrání používat Stát tak, aby pro sebe získali dotace a další speciální privilegia nebo aby zaváděli povinné kartely pro své vlastní členy?

30 J. Allen Smith: *The Growth and Decadence of Constitutional Government* (1930), str. 88

V krátkosti Calhoun nezachází se svojí teorií „souhlasnosti“ dostatečně daleko, nedochází až k samotnému *jedinci*. Pokud je koneckonců jedinec ten, jehož práva se mají chránit, potom by konzistentní teorie souhlasnosti implikovala právo veta pro každého jedince – což je určitá forma „principu jednomyslnosti.“ Když Calhoun psal, že by mělo být „nemožné sestavit nebo udržet [vládu] bez současného souhlasu všech,“ tak, možná nevědomky, docházel právě k takovému závěru.³¹ Ale takovéto spekulace nás odvádějí od našeho předmětu, protože tímto směrem leží politické systémy, které bychom mohli těžko vůbec označit za Státy.³² Protože stejně tak, jako právo na anulování zákona pro Stát logicky implikuje možnost jeho *odtržení*, tak právo anulování pro jednotlivce by implikovalo právo „odtržení“ jednotlivce od Státu, ve kterém žije.³³

Stát tedy konstantně ukazoval neobyčejný talent pro expanzi vlastní moci přes všechny limity, které na něj mohou být uvaleny. Jelikož Stát nezbytně žije z nedobrovolné konfiskace soukromého majetku a jelikož jeho expanze nezbytně zahrnuje stále se zvyšující útoky na svobodu soukromých osob a soukromých společností, musíme prohlásit, že Stát je hluboce a inherentně *antikapitalistický*. A tedy naše pozice je právě opačná k marxistickému výroku, že Stát je v současnosti „výkonným výborem“ vládnoucí třídy, údajně kapitalistů. Místo toho Stát, organizace politických prostředků, představuje a je původem „vládnoucí třídy“ (nebo vládnoucího *hradu*) a je v permanentní opozici ke *skutečnému* soukromému majetku. Můžeme tak spolu s de Jouvenelem tvrdit:

*Pouze ti, kteří neví nic o žádné jiné době než o té své,
ti, kteří žijí v kompletní temnotě ke způsobům chování
Moci skrz tisíciletí, by považovali tyto kroky [znárodnění,*

31 Calhoun: *A Disquisition on Government* (1953), str. 20-21

32 V posledních letech zaznamenal princip jednomyslnosti vysoce zředený návrat, konkrétně v dílech profesora Jamese Buchanana. Zavedení jednomyslnosti do současné situace a používání tohoto principu pouze na změny *statu quo* a ne na existující zákony může vyústit pouze v další transformaci konceptu omezení na razítko legitimacy pro Stát. Pokud se má princip jednomyslnosti aplikovat pouze na změny v zákonech a vyhláškách, potom „výchozí bod“ dělá veškerý rozdíl. Cf. James Buchanan a Gordon Tullock, *The Calculus of Consent* (1962)

33 Cf. Herbert Spencer: „The Right to Ignore the State“ v *Social Statics* (1890), str. 229-39

daň z příjmu, atd.] za ovoce specifické sbírky doktrín. Ve skutečnosti jsou normální manifestací Moci a vůbec se neliší od znárodnění klášterů Jindřichem VIII. V činnosti je uveden ten stejný princip – hlad po moci, žízeň po zdrojích a u všech těchto operacích jsou přítomny stejné charakteristiky včetně rapidního narůstání dělitelů kořisti. Ať je socialistická, nebo není, Moc musí vždy vést válku s kapitalistickými autoritami a vyplenit kapitalistům jejich naakumulované bohatství; při tom všem se řídí zákonitostmi své povahy.³⁴

V. Čeho se Stát bojí

Čeho se Stát především bojí, je jakákoliv fundamentální hrozba jeho moci a existenci. K zániku Státu může dojít dvěma způsoby: a) dobytím jiným Státem nebo b) revolučním svržením Státu vlastními občany – krátce tedy válkou nebo revolucí. Válka a revoluce jako dvě základní hrozby pravidelně vyvolávají ve Státu maximální úsilí a maximální propagandu mezi lidmi. Jak bylo uvedeno výše, jakýkoliv způsob musí být použit k mobilizaci obyvatel, aby šli bránit Stát ve víře, že vlastně brání sebe. Tato falešná představa vyjde plně najevo, když je vyhlášena mobilizace, a ti, kteří se odmítají „bránit,“ jsou silou nuceni do armády nastoupit. Není třeba dodávat, že jim není dovolena žádná akce proti tomuto aktu „jejich vlastního“ Státu.

Ve válce je moc Státu vyzvednuta na maximum a pod slogany „obranu“ a „stavu nouze“ může Stát uvalit na své občany tyranii, která by v době míru vzbudila otevřený odpor. Válka tedy poskytuje Státu mnoho výhod a vskutku každá moderní válka přinesla válčícím lidem permanentní dědictví zvýšeného Státního břemene nad společností. Válka navíc přináší Státu svůdnou možnost dobytí nových území, nad kterými by mohl vynucovat svůj monopol síly. Randolph Bourne měl rozhodně pravdu, když napsal, že „válka je zdravím Státu,“ ale kterémukoliv konkrétnímu Státu může válka

34 De Jouvenel: *On Power*, str. 171

přinést buď blaho, nebo smrtelné zranění.³⁵

Můžeme testovat hypotézu, že Stát je vysoce zainteresován na chránění sama sebe místo svých obyvatel, tak, že si položíme otázku: Kterou kategorii zločinů Stát stíhá a trestá intenzivněji – ty proti soukromým osobám nebo ty proti Státu samému? Nejzávažnější zločiny ve Státním lexikonu jsou téměř výhradně nikoliv útoky na svobodu osob nebo na majetek, ale zločiny, které ohrožují jeho vlastní spokojenost – například: zrada, dezerce, nedostavení se k odvodu, rozvracení a spiknutí k rozvratu, atentáty na vládcu a takové ekonomické zločiny proti Státu jako padělání jeho peněz nebo vyhýbání se placení daně z příjmu. Nebo porovnejte stupeň úsilí při hledání pachatele, který zaútočí na policistu s pozorností Státu, kterou věnuje útoku na obyčejného člověka. Přesto, kupodivu, Státní otevřeně stanovené priority vlastní obrany před veřejností připadají jen nemnoho lidem nekonzistentní s jejich předpokládaným *raison d'être*.³⁶

VI. Jak jsou Státy navzájem provázané

Jelikož teritoriální prostor Země je rozdělen mezi rozdílné Státy, mezistátní vztahy musejí zabírat Státu mnoho času a energie. Přirozenou tendencí Státu je expandovat svou moc a mimo území Státu se tato expanze projevuje dobýváním nových území. Pokud není toto území neobyvané nebo bez přítomnosti jiného Státu, každá taková expanze zahrnuje inherentní konflikt zájmů mezi jednou a druhou skupinou vládců Státu. Pouze jedna skupina vládců může nad daným územím v danou dobu dosáhnout monopolu na násilí. Komplettní moc nad určitým teritoriem Státu X může být získána pouze vyhnáním Státu Y.

35 Ukázali jsme si, že pro Stát je zásadní podpora inteligence a do toho patří i podpora proti těmto dvěma akutním hrozbám. O roli inteligence ve vstupu Ameriky do první světové války viz Randolph Bourne: „The War and the Intellectuals“ v *The History of a Literary Radical and Other Papers* (1956), str. 205-22. Jak popisuje Bourne, hlavní způsob získávání podpory Státních akcí inteligencí je směřovat diskusi k základním Státním politikám a následně odrazovat od fundamentální nebo totální kritiky tohoto základního rámce.

36 Mencken: *A Mencken Chertomathy*, str. 147-48. Pro živý a zábavný popis nepřítomnosti ochrany jedince proti vpádům do jeho svobody jeho „ochránci“ viz H.L. Mencken: „The Nature of Liberty“ v *Prejudices: A Selection* (1958), str. 138-43

K válce, ač je to riskantní, bude vždy přítomná tendence, přerušena pouze obdobími míru a změnou koalicí a spojenectví mezi jednotlivými Státy.

Viděli jsme, že „vnitřní“ neboli „domácí“ pokusy omezovat Stát v sedmnáctém až devatenáctém století vedly v těch nejpodstatnějších případech ke konstitucionalismu. „Externím“ neboli „zahraničním“ protějškem byl vznik „mezinárodních zákonů“, konkrétně šlo o takové zákony jako „válečné zákony“ nebo „práva neutrální země.“³⁷ Části mezinárodního práva byly původně čistě soukromé, vyrůstaly z potřeb kupců a obchodníků chránit všude svůj majetek a rozhodovat soudní spory. Příkladem je námořní právo a obchodní právo. Ale dokonce i mezivládní pravidla se vyvinula dobrovolně a nebyla vytvořena nějakým mezinárodním Supersrátem. Cílem „válečných zákonů“ bylo omezit vnitřně Státní destrukci na Státní aparát samotný, a tím uchránit „civilisty“ před válečným vražděním a devastací. Cílem vývoje práv neutrální země bylo ochránění obchodních zájmů soukromých osob, dokonce i obchodů s „nepřátelskými“ zeměmi, od uchwácení jednou z válčících zemí. Prvořadým cílem bylo omezit rozsah jakékoliv války, a především omezit její destruktivní vliv na soukromé osoby neutrálních a dokonce i válčících stran.

Právní teoretik F. J. P. Veale kouzelně popisuje takovéto „civilizované válčení“, které krátce kvetlo v Itálii v patnáctém století:

Bohatí měšťané a obchodníci středověké Itálie byli příliš zaneprázdnění vyděláváním peněz a užíváním si života, než aby sami podstupovali obtíže a nebezpečí válčení. A tak si osvojili najímání žoldáků, aby ti za ně bojovali, a jelikož byli šetrní byznysmeni, tak tyto žoldáky propouštěli, jakmile jejich služeb již nebylo třeba. Války tedy byly vybojovány armádami, které byly najímány na jednotlivá tažení (...) Poprvé se tak vojáci stali rozumnou a poměrně neškodnou profesí. Generálové v této době manévrovali proti sobě, často s perfektní zručností. Ale jakmile si jeden získal výhodu, jeho

³⁷ Toto je potřeba odlišit od moderního mezinárodního práva s jeho důrazem na maximalizování rozsahu války koncepty jako „kolektivní obrana“.

oponent obecně buď utekl, nebo se vzdal. Bylo uznávaným pravidlem, že město může být vydrancováno, pokud se pokoušelo o odpor: imunita mohla být vždy koupena zaplacením výkupného. (...) Přírozeným důsledkem toho bylo, že žádné město se nikdy nepokoušelo o odpor. Vláda, která byla příliš slabá, aby bránila své občany, samozřejmě ztratila jejich oddanost. Civilisté neměli příliš čeho se ve válce obávat, jelikož to byla pouze záležitost profesionálních vojáků.³⁸

Situaci z Evropy osmnáctého století velmi blízkou absolutní separaci soukromých osob a Státního válčení popisuje Nef:

Dokonce i poštovní komunikace nebyla úspěšně omezena po dlouhé období válek. Dopisy obíhaly bez cenzury se svobodou, která člověka 20. století udivuje. (...) příslušníci válčících národů spolu mluvili a pokud se nemohli setkat, tak spolu korespondovali, nikoliv jako protivníci, ale jako přátelé. Sotva existoval moderní názor, že (...) Státní příslušníci nepřátelské země jsou částečně zodpovědní za bojechtivé akce svých vůdců. Staré inkvizitorské praktiky špionáže ve spojení s náboženským uctíváním a vírou se vytracovaly a žádné srovnatelné vyšetřování týkající se politické nebo ekonomické komunikace nebylo dokonce ani zvažováno. Cestovní pasy

³⁸ F. J. P. Veale: *Advance to Barbarism* (1953), str. 63. Podobně profesor Nef píše o Válce Dona Carlose vedené v Itálii mezi Francií, Španělskem a Sardinii proti Rakousku v osmnáctém století:

Při obléhání Milána a o několik měsíců později u Parmy spojenci (...) se setkaly nepřátelské armády v zuřivé bitvě mimo město. Ani v jednom případě nebyly sympatie obyvatel nakloněny jedné nebo druhé straně. Jediné, čeho se báli, bylo, že se vojáci jedné nebo druhé armády dostanou za brány města a budou plenit. Jejich obava se nenaplnila. V Parmě obyvatelé běželi na opevnění, aby se dívali na bitvu odehrávající se ve volné krajině.

(John U. Nef: *War and Human Progress* [1950], str. 158) také Hoffman Nickerson: *Can We Limit War?* (1934).

byly původně vytvořeny, aby zajišťovaly svým nositelům v období války bezpečnost. Během velké části osmnáctého století Evropané jen vzácně upustili od svých cest do cizí země, pokud s ní ta jejich válčila.³⁹

Jelikož chápání prospěšnosti obchodu pro obě strany rostlo, válčení v osmnáctém století bylo vyvažováno znatelným objemem „obchodování s nepřitelem.“⁴⁰

To, jak dalece Státy překročily pravidla civilizovaného válčení v tomto století, nepotřebuje delší rozpracování. V éře moderního válčení zkombinované s technologií totální destrukce se pouhá myšlenka udržení válčení v mezích Státního aparátu zdá dokonce více podivná a zastaralá než původní ústava Spojených států.

Když spolu Státy neválčí, jsou často potřebná ujednání, aby se neshody udržely na minimu. Jednou teorií, která si podivuhodně získala širokou podporu, je údajná „nedotknutelnost mezinárodních dohod.“ Tento koncept je vnímán jako obdoba „nedotknutelnosti smluv.“ Ale mezinárodní dohoda a skutečná smlouva nemají nic společného. Smlouva ve skutečnosti převádí vlastnické tituly k soukromému majetku. Jelikož vláda v žádném řádném smyslu „nevlastní“ svoji teritoriální oblast, jakékoliv dohody, které uzavře, neudělují vlastnické tituly k majetku. Pokud například pan Jones prodá nebo daruje půdu panu Smithovi, dědicové pana Jonese nemůžou legitimně přepadnout dědice pana Smithe a nárokovat si půdu za právoplatně svoji. Vlastnický titul byl již převeden. Smlouva starého Jonese automaticky svazuje i mladého Jonese. Protože starý Jones už převedl svůj majetek, mladý Jones na něj nemá žádný nárok. Mladý Jones může požadovat pouze to, co od starého Jonese zdědil, a starý Jones může odkázat pouze majetek, který stále vlastní. Ale pokud je v určitý čas vláda Ruritanie donucena, nebo dokonce uplácena vládou Waldavie, aby se vzdala části svého území, je absurdní tvrdit, že vlády nebo občané těchto dvou zemí mají navždy zamezeno prohlásit reunifikaci Ruritanie na základě nedotknutelné mezinárodní

39 Nef: *War and Human Progress*, str. 162.

40 Ibid., p. 161. Pro obhajobu obchodování s nepřitelem vůdci Americké revoluce viz Joseph Dorfman: *The Economic Mind in American Civilization* (1946), str. 210–11.

dohody. Ani lidé, ani půda severozápadní Ruritanie není vlastněna žádnou vládou. Důsledkem toho je, že vláda určitě nemůže takto zavázat jinou vládu v budoucnosti. Revoluční vláda, která svrhla krále Ruritanie, může být těžko nazývána zodpovědnou za královy činy nebo dluhy, protože vláda není na rozdíl od dítěte skutečným „dědicem“ majetku svých předchůdců.

VII. Historie jako závod mezi Státní a společenskou mocí

Právě tak jako dva základní a vzájemně vylučné vztahy mezi lidmi jsou mírová spolupráce a násilné zneužívání, produkce a vykořisťování, může být o ekonomické historii lidstva uvažováno jako o souboji těchto dvou principů. Na jedné straně je kreativní produkce, mírumilovná směna a spolupráce; na druhé straně násilná diktatura a vykořisťování těchto společenských vztahů. Albert Jay Nock šťastně pojmenoval tyto soupeřící síly „společenská moc“ a „Státní moc“.⁴¹ Společenská moc je moc člověka nad přírodou, jeho kooperativní přeměna přírodních zdrojů a jeho proniknutí do přírodních zákonů ve prospěch všech zúčastněných. Společenská moc je *mocí nad přírodou*, životní úroveň dosažená lidmi vzájemnou výměnou. Státní moc, jak jsme mohli vidět, je násilné a parazitické zmocnění se této produkce – vysávání produktů společnosti pro dobro neproduktivních (ve skutečnosti antiproduktivních) vládců. Zatímco společenská moc je moc nad přírodou, Státní moc je *mocí nad člověkem*. V minulosti vždy lidské kreativní a produktivní síly znovu a znovu vydláždily nové cesty přeměny přírody ve prospěch člověka. To byly doby, kdy společenská moc daleko utíkala moci Státní a kdy se úroveň Státních neoprávněných zásahů do společnosti znatelně zmenšila. Ale vždy, po delším nebo kratším časovém období, se Stát přesunul i do těchto nových oblastí, aby opět zmrzačil a zkonfiskoval společenskou

41 Ke konceptům Státní a společenské moci viz Albert J. Nock: *Our Enemy the State* (1946). Viz také Nock: *Memoirs of a Superfluous Man* (1943) a Frank Chodorov: *The Rise and Fall of Society* (1959)

moc.⁴² Pokud období od sedmnáctého do devatenáctého století bylo v mnoha západních zemích dobou akcelerace společenské moci a následného nárůstu svobody, míru a materiálního bohatství, je dvacáté století primárně obdobím, kdy Státní moc doháněla moc společenskou – s následným obrácením k otroctví, válce a destrukci.⁴³

V tomto [dvacátém, pozn. překl.] století čelí lidská rasa opět zhoubnému panování Státu. Státu, který je nyní vybavený plody lidské kreativní moci, které zkonfiskoval a zneužil pro své vlastní cíle. Několik posledních staletí bylo obdobím, kdy se lidé na Stát snažili uvalit konstituční a další limity, jen aby zjistili, že takové pokusy, stejně jako kterékoliv jiné, selhaly. Ze všech početných forem, kterých vláda během staletí nabyla, ze všech konceptů a institucí, které se vyzkoušely, se žádné nepodařilo udržet nad Státem kontrolu. Řešení problému Státu je evidentně stejně vzdálené, jako vždy bylo. Snad musí být prozkoumány nové stezky bádání, pokud má být nalezeno úspěšné konečné řešení Státní otázky.⁴⁴

42 Mezi neustálým střídáním kontrakce a expanze Státní moci si Stát vždy uchvacuje a udržuje rozhodující „velitelské posty“ v ekonomice a společnosti. Mezi těmito velitelskými posty je monopol na násilí, monopol konečné soudní moci, komunikační a dopravní kanály (pošty, cesty, řeky, letecké koridory), zavlažovací kanály v Orientálních despociích a vzdělávání – za účelem formování názorů budoucích občanů. V moderní ekonomii jsou tímto kritickým velitelským postem peníze.

43 Parazitický proces „dohánění“ byl téměř otevřeně provoláván Karlem Marxem, který připouštěl, že socialismus musí být nastolen uchvácením kapitálu, který byl *dříve naakumulován* kapitalismem.

44 Samozřejmě jednou z nepostradatelných složek tohoto řešení musí být odtrhnutí spojení inteligence a Státu vytvořením center intelektuálního bádání, které budou na Státní moci nezávislé. Christopher Dawson poznamenává, že velká intelektuální hnutí renesance a osvícenství vznikla mimo a někdy přímo proti etablovaným universitám. Tyto akademie nových myšlenek byly založeny nezávislými patrony. Viz Christopher Dawson: *The Crisis of Western Education* (1961)

